

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

E-misszió
Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

A Bika-rét (HUHN20059) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Nyíregyháza

2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület.

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Dr. Fülöp Dávid

Hauberger Júlia

Lukács Attila

Somlai Tibor

Tóth Pál

Török Hunor

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	3
I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	6
1.4.2. Jelölő fajok.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	7
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	7
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	7
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	7
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	7
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv	7
1.7.7. Egyéb tervek	7
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE).....	12
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	23
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	24
3.2.4. Kutatás, monitorozás	25
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	28
3.3.1. Agrártámogatások.....	28
3.3.2. Pályázatok.....	31
3.3.3. Egyéb	31
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	32
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	32
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	32
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	36
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	38
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	39
1.1. Környezeti adottságok.....	39
1.1.1. Éghajlati adottságok	39
1.1.2. Vízirajzi adottságok	39
1.1.3. Talajtani adottságok.....	40
1.2. Természeti adottságok.....	40

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	42
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	47
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	47
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	51
1.3. Területhasználat	51
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	51
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	52
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	52
2. Felhasznált irodalom	55
3. Térképek.....	56

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Bika-rét kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20059
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	66,02 ha
--------------------------------	----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6260* – Pannon homoki gyep
- 3150 – Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel
- 7230 – Mészkezdvelő üde láp- és sásrétek

Az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

A Natura 2000 adatlapon (SDF) nem szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések alapján jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhely:

- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

1.4.2. Jelölő fajok

- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- Magyar futrinka (*Carabus hungaricus*)

A Natura 2000 adatlapon (SDF) jelölő fajként nem szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések alapján jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj

- Közönséges ürge (*Spermophilus citellus*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Nyírbéltek

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„ Ex lege” láp	HNL049	Bika-rét	25,3 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület nem érint különleges madárvédelmi területet.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület övezetével átfed.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem készült.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési terve - 19/2011 (XII.1.) rendelet
- Nyírbétek község településszerkezeti terve - 56/2006. (V.25.) határozat
- Nyírbétek község szabályozási terve és helyi építési szabályzata - 11/2006. (V.28.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- **Körzeti erdőterv:** Nyírbátori erdészeti tervezési körzet erdőterve (**Érvényes:** 2003.01.01 - 2012.12.31).

Az új körzeti erdőterv elkészítésének határideje: 2014.12.31. (a terv készítése jelenleg folyamatban van).

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadas körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Árpád Vezér Vadásztársaság, Nyírbétek (15-857310-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – – Közreadta a TIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb terv a tervezési területre nem vonatkozik.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A04.01	intenzív legeltetés	M	60	6260* (pannon homoki gyepek), 6440 (Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 7230 (mészkedvelő üde láp- és sásrétek) – A tervezési terület egyes részein, időszakosan és lokálisan (különösen alacsony fűhozamú években) túllegetetés léphet fel, ami a specialista és társuláskötő fajok visszaszorulásához, a gyomfajok elszaporodásához vezet Magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>) – A tervezési terület egyes részein, időszakosan és lokálisan fellépő túllegetetés a faj visszaszorulásához vezethet
A04.01	alullegetetés	M	15	6260* (pannon homoki gyepek), 7230 (mészkedvelő üde láp- és sásrétek) – A tervezési terület egyes részein, különösen délnyugati részén legeltetés hiányában az élőhelyek cserjésedése jellemző, ami területük csökkenéséhez vezet. Magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>) – különösen délnyugati részén legeltetés hiányában homokgyepi élőhelyének cserjésedése miatt a faj visszaszorulása fenyeget.
B01	erdőtelepítés	H	5	6260* (pannon homoki gyepek), 7230 (mészkedvelő üde láp- és sásrétek) – A tervezési területen több, kisebb foltban előfordul fás növényzet telepítése. A lombkorona záródásával az élőhelyek eltűnésével lehet számolni. Magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>) – A fás növényzet telepítése a homokgyepeken a faj élőhelyeinek lokális megsemmisülését okozza.
C01.01.01	homok vagy kavicsbányászat	H	<1	6260* (pannon homoki gyepek) – A területen egy kicsiny foltban fordul elő illegális homokbányászat, amely az élőhelyet lokálisan megsemmisíti, tágabb környezetében gyomosodást, inváziós fajok megtelepedését idézi elő. Magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>) – A homokbányászat, - amely jelenleg csak kis területen fordul elő - a faj élőhelyeinek lokális megsemmisülését okozza.

I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	30	<p>6260* (pannon homoki gyepek), 6440 (Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 7230 (mészkedvelő üde láp- és sásrétek) – A terület jelentős gyorsan terjedő inváziós fásszárúak – elsősorban fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) záródó állományai alatt az élőhely megsemmisül, azok környezetében – különösen fehér akác esetében - gyomosodik. Az inváziós fajok forrásai elsősorban a területen található akácok, illetve tájidegen fafajú fasorok, facsoportok. Kisebb mértékben inváziós lágyszárúak – elsősorban selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>), amerikai alkörmös (<i>Phytolacca americana</i>) terjedése okoz állapotromlást.</p> <p>Magyar futrinka (<i>Carabus hungaricus</i>) – Az akácok közelében a terjedő inváziós fafaj záródó állományai alól a faj kiszorul, eltűnik.</p>
J01.01	leéégés	M	20	<p>7230 (mészkedvelő üde láp- és sásrétek) – A területen ritkán előfordul a - vélhetőleg szándékos gyújtogatásból adódó - tél végi, kora tavaszi leéégés. A természetes élőhelyeken a gyakori leéégés degradációt, gyomosodást okoz.</p> <p>Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) – A terület zsombékos, továbbá egyéb lápi és mocsári élőhelyein időnként előforduló tűz a jelölő állatfajokat különösen a szaporodó helyre való vándorláskor közvetlenül, tömegesen elpusztítja</p>
J02.03.02	csatornázás	H	50	<p>3150, 6440 (Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 7230 (mészkedvelő üde láp- és sásrétek) – A területen futó belvízelvezetési funkciójú csatorna, valamint kisebb árkok, szivárgók találhatóak. A természetvédelmi prioritásokkal nem összehangolt működtetés az élőhelytípusok szárazodását, jellegének kedvezőtlen irányú megváltozását, szélsőséges esetben az élőhely megsemmisülését okozhatja.</p> <p>Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) – Az egyoldalú belvízelvezetés miatt a vizes élőhelyekhez kötődő jelölő fajok élőhelyeinek tartóssága, térbeli kiterjedése beszűkül.</p>
J02.10.	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célból	M	3	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) – A csatornák vízi növényzetének vegetációs időben, nagy kiterjedésben történő eltávolítása jelentős zavaró hatást jelent a jelölő fajok számára.
J02.11.01	üledék kotrása, eltávolítása	M	3	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) – A csatornák teljes mederszélességű kotrása időszakosan jelentősen roncsolja a jelölő fajok élőhelyeit.

K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	15	6260* (pannon homoki gyepek), 6440 (Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 7230 (mészkedvelő üde lúp- és sásrétek) – A tervezési terület egyes részein, különösen délnyugati részén legeltetés hiányában az élőhelyek őshonos fajokkal való cserjésedése jellemző, ami területük csökkenéséhez vezet.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
X				Nincs számottevő kívülről érkező veszélyeztető tényező vagy hatás.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A04.01	alullegeltetés	M	40	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) – A területen a legeltetés intenzitásának, kiterjedésének nagyobb mértékű csökkenése a faj visszaszorulásához vezethet.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	40	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>) – A területen a legeltetés intenzitásának, kiterjedésének nagyobb mértékű csökkenése esetén várható fokozódó cserjésedés, erdősődés a faj visszaszorulásához vezethet.
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	M	100%	3150, 7230 – Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése az élőhelytípus szárazodását, jellegének kedvezőtlen irányú megváltozását, szélsőséges esetben az élőhely megsemmisülését okozhatja. 6260* – A klíma szárazabbá, aszályosabbá válása az élőhelyen belüli sokféleség csökkenéséhez, a zártabb sztepréti típusok visszaszorulásához, zavarástűrő és gyomfajok eluralkodásához vezethet. Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) – Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése hatására a jelölő fajok szaporodó- és élőhelyeinek kiterjedése, időbeli tartóssága csökken.

Az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Bika-rét kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a célállapot, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek, a 6260* kódú „pannon homoki gyepek”, 3150 kódú „Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel”, a 7230 kódú „mészkedvelő üde láp- és sásrétek” állományai legalább az alapállapot felmérése során tapasztalt nagyságban, karakterüket megőrizve, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében fennmaradjanak, olyan állapotban, hogy a közösségi jelentőségű fajok - mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), ürge (*Spermophilus citellus*), magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) - számára alkalmas élőhelyül szolgáljanak hosszú távon is. A megjelölt prioritások szerinti célkitűzések megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek (kiemelten a 6440 kódú „*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei” élőhelytípus) kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: a homoki gyepek, a láp-és sásrétek, mocsárrétek és a velük természetes élőhelyi együttest alkotó egyéb gyepek és mocsarak megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával szemben.
- A 6260* élőhelykódú természetes homoki gyepek fenntartása, illetve a terület ürge (*Spermophilus citellus*) és magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) populációjának, valamint a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) tojásrakó helyek megőrzésének érdekében a rendszeres, de a gyepek természeti értékét nem károsító intenzitású legeltetés fenntartása szükséges.
- A 7230 élőhelykóddal jelölt zombékosok és lápi sásrétek illetve a 3150 kódú hínárnövényzet fenntartása érdekében a mérsékelt intenzitású, legelőként való használat fenntartása a cél.
- A 6440 élőhelykóddal jelölt mocsárrétek esetében a kíméletes kaszálásos vagy legeltetéses használat fenntartására szükséges törekedni.
- A terület lápi jellegű élőhelyeinek (kiemelten a 7230 élőhelykóddal jelölt zombékosok és lápi sásrétek; 3150 kódú hínárnövényzet, 6440 kódú mocsárrétek, illetve az azzal mozaikos élőhelykomplexumot alkotó fűzlápok, üde rétek, mocsarak), továbbá a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és vöröshasú unka (*Bombina bombina*) populáció fenntartásához

elsődleges azok megfelelő vízigényének kielégítése; amit a területet érintő belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelelő, lecsapolást mérséklő vízkormányzással szükséges biztosítani.

- A területen található mocsárrétek, félszáraz gyepek esetében a kíméletes legeltetés, vagy kaszálás folytatása szolgálja a természeti értékek megőrzését.
- A cserjésedő gyepek, lápi és mocsári élőhelyek esetében a terjedő fás-cserjés növényzet visszaszorítása, és legelőként vagy kaszálóként való újbóli használatba vétel a cél.
- Fontos cél a gyepek, lápi, mocsári élőhelyek megóvása a terjeszkedő inváziós fásszárú növényektől, azok állományait szükséges visszaszorítani. A gyepek helyén spontán, vagy ültetés révén létrejött tájidegen faállományok erdőként való nyilvántartásba vétele (akár üzemtevezett erdő határán, akár elszigetelten fordulnak elő) a természetvédelmi célokkal ellentétes.
- Az inváziós fafajok forrásául szolgáló erdők, fasorok esetében hosszabb távon a jelölő élőhellyel szomszédos területeken fafajcsere (őshonos esetleg nem inváziós hajlamú tájidegen fafajú állományra) indokolt.
- Az, illegális homokbányák, vagy más okból károsodott gyepterületek helyén a gyepterület helyreállítása a cél.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Bika-rét Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 6 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

A KE-1 kezelési egység a tervezési terület homoki legelőgyepjeit foglalja magába, amelyek nagy része jelölő élőhelyként jelentős természeti értéket képvisel, és a Natura 2000 terület közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) és magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) állományának kizárólagos előfordulási helye. A kezelési javaslatok középpontjában a kíméletes legeltetési használat folytatása áll.

(1) Meghatározása: Kissé szegényes, az ürge és a magyar futrinka élőhelyéül szolgáló nyílt és zárt homoki legelőgyepek, és félszáraz gyepek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): H5b (homoki sztyeprétek), G1 (nyílt homokpusztagyepek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): P2b (kőényes-galagonyás-borókás száraz cserjések), OG (taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet), B5 (nem zombékoló magassásrétek), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek)
- Natura 2000 élőhelyek: 6260* (Pannon homoki gyepek)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységben a terület nagy részén tartós rövid fűvű állapotot fenntartó legelőként való használat javasolt; kaszálás csak kiegészítő céllal indokolt. A használat során a jelölő homokgyepi élőhely (6260) természetes változatosságát, megújulóképességét legeléstől kímélt területrészek kialakításával szükséges segíteni.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység „ex lege” védett láp területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69). *Megjegyzés: kecske legeltetése kizárólag juhnyáj részeként javasolható. A vegyes juh-kecske nyájban legfeljebb 10% kecske arány javasolható.*
- Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha. (GY40).
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tüzpászták létesítése nem megengedett. (GY15).
- A gyepeken legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át. (GY61).
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122). *Megjegyzés: a legeléstől kímélt területek helyét 3-5 éves forgó rendszerben javasolt kialakítani. A legeléstől mentesített területeken is gondoskodni szükséges a felverődő fás-cserjés növényzet visszaszorításáról.*
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező (GY16).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni. (GY34).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A területen található kisebb, illegális homokbányászat miatt károsodott felszíneken a gyepterület helyreállításáról szükséges gondoskodni. Tereprendezést követően rendszeres gyomirtó kaszálás, esetleg a környező gyepeknek megfelelő fajkészletű (magyar csenkesz - *Festuca vaginata*, ezüstperje - *Corynephorus canescens*, veresnadrág csenkesz - *Festuca pseudovina*) gyeptelepítés javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területe jó megközelíthetősége, bejárhatósága, az ott található természeti értékek viszonylagos zavarástűrőse miatt kifejezetten alkalmas helyszíne a természetvédelmi, környezeti nevelési célú bemutatásnak. A kezelési egység északnyugati vagy északkeleti sarkában, ahol 4903 sz. főút felől megközelíthető a terület, javasolható információs, szemléletformáló tábla elhelyezése.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a jelenlegi formájukat rendszeres legeltetés révén elért, a pannon homoki gyepek nyíltabb és zártabb típusát képviselő száraz gyepek jellemzőek, amelyek megfelelő élőhelyet nyújtanak a jelölő faj ürge számára és magyar futrinka számára. A legeltető gazdálkodás fenntartása alapvetően jól szolgálja a jelölő fajok igényeinek fenntartását, ugyanakkor a jelölő élőhely biológiai sokféleségének javítása és a legelés okozta eróziós hatás mérséklésére érdemes kisebb – a Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett, néhány (5-10 éves) forgóban változó helyszínű területrészeken – a legeléstől kímélt foltokat fenntartani (legfeljebb 20 % kiterjedésben, összehangoltan a szomszédos, nagyobb fűhozamú üde legelők használatával). A legeltetés során lehetőség szerint előnyben szükséges részesíteni a szarvasmarha alkalmazását. Kiemelten fontos az inváziós fásszárúakkal szembeni védekezés, amelyek elsősorban a szomszédos akácós állományok felől terjednek, ugyanakkor kisebb kiterjedésben őshonos fás-cserjés foltok fenntartása az élőhelyi sokféleség szempontjából indokolt. A kezelési egység területe mérsékelt intenzitású szemléletformáló (a helyi általános iskola programjába illeszthető) bemutatásra is alkalmas, mivel jól megközelíthető, bejárható, átlátható, és a természeti értékek (homoki legelő, közönséges ürge) a kisebb csoportok alkalmi megjelenését is jól tolerálják.

KE-2 kezelési egység

A KE-2 kezelési egység a tervezési terület üde, mocsárrét jellegű gyepeit és az azokba ágyazott kisebb, időszakosan vízállásos mocsári élőhelyeit foglalja magába. A kezelési javaslatok középpontjában az élőhelyek fenntartásához szükséges kíméletes legeltetési, részben kaszálásos használat folytatása áll.

(1) Meghatározása: Üde mocsárrétek, valamint ezekbe ágyazott kisebb mocsári élőhelyek, száraz gyepek, facsoportok, fasorok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D34 (mocsárrétek), OB (jellegtelen üde gyepek), B5 (nem zsombékoló magassárrétek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), P2a (üde és nedves cserjések), P2b (kökényes-galagonyás-borókás száraz cserjések), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), H5b (homoki sztyeprétek), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok)
- Natura 2000 élőhelyek: 6440 (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei), 6260* (Pannon homoki gyepek)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen a kíméletes legeltetési és részben kaszálásos gazdálkodás fenntartása javasolható, természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal. A terület természetvédelmi célkitűzéseinek leginkább a legeltetési és kaszálásos használat párhuzamos, de alapvetően a

legeltetésre alapozó alkalmazása felel meg.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni. A kezelési egység „ex lege” védett láp területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha. (GY42).
- Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos. (GY64).
- A gyepeket évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92).
- Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie. (GY91).
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Tűzpászták létesítése nem megengedett. (GY15).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található természetes gyeptípusok huzamosabb ideje kaszálással, illetve legeltetéssel történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. A meglehetősen kiterjedt kezelési egység területén lehetséges, sőt, az élőhelyi sokféleség fenntartása szempontjából kívánatos és a gazdálkodói racionalitásnak is megfelel a legeltetési és kaszálási használat párhuzamos fenntartása. Annak hiányában - részben inváziós fajok általi - cserjésedés, erdősödés, továbbá nádasodás valószínűsíthető a terület jelentős részén. A közepes intenzitású legeltetés esetén a kezelési egység élőhelyeinek természeti állapota fenntartható, nagyobb intenzitású legeltetés esetén viszont a gyepek felszakadozása, a legelőgyomok terjedése, az időszakosan víztelített talajú gyepekben a talajstruktúra kedvezőtlen átalakulása várható. A kíméletes, évente egyszeri, a jogszabályban előírt kötelező mértéknek megfelelő méretű kaszálatlan foltokat hagyó, ezáltal nem homogenizáló kaszálás is elfogadható kezelési lehetőség a gyepterületek fenntartására.

KE-3 kezelési egység

A KE-3 kezelési egységbe a tervezési terület viszonylag tartósan vízállásos, lápi jellegű élőhelyeit foglalja magába. A kezelési javaslatok középpontjában az élőhelyek fenntartását jelenleg is biztosító kíméletes legeltetési használat folytatása áll, bizonyos korlátozásokkal és legeléstől kímélt területrészek meghagyásával.

(1) Meghatározása: Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek, tözegesedő magassásosok és a velük mozaikoló fás és fátlan lápi-mocsári élőhelyek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B4 (lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek), B2 (harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet), B5 (nem zsombékoló magassásrétek) Ac (álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete), A24 (lápi hínár), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): J1a (füzlápok), S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, fasorok, erdősávok), P2a (üde és nedves cserjések), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok)
- Natura 2000 élőhelyek: 7230 (Mészkevelő üde láp- és sásrétek), 3150 (Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel), 91E0* (Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységben a terület nagy részén a jelenlegi használatnak is megfelelő legeltetés folytatása javasolt. A használat során a jelölő lápi élőhely természetes változatosságát, megújulóképességét legeléstől kímélt területrészek kialakításával szükséges segíteni.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység „ex lege” védett láp területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag legeltetéssel való hasznosítás (GY18).
- Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha. (GY40).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- A gyepeken legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át. (GY62).
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Tűzpázták létesítése nem megengedett. (GY15).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- A területen szóró, vadetető, szózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó létesítése tilos. (VA03).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a területről a vizet elvezető kisebb, vízjogi engedéllyel nem rendelkező árkok megszüntetése a lápi élőhelyekre gyakorolt kizárító hatás kiküszöbölése céljából. A vízpótlás szempontjából nagyobb jelentőségű beavatkozásokra vonatkozó javaslatokat a KE-6 kezelési egységnél ismerteti a terv.

A kezelési egységben az árkokat, feltöltött földutakat kísérő fás növényzetben nagyobb mennyiségben található amerikai köris (*Fraxinus pennsylvanica*) visszaszorítása javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a kezelés fő feladata a 7230 kódú élőhelytípusnak megfelelő zombékos, a 3150 kódú élőhelytípusnak megfelelő lápi hínár, illetve egyéb lápi-mocsári élőhelyek megfelelő állapotának, továbbá az itt előforduló vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*) populációnak a fenntartása. Ennek elsődleges biztosítója a megfelelő vízellátás. Megfelelő vízellátás esetén az élőhelytípus kedvezőtlen irányú megváltozásának (inváziós fajok terjedése, cserjésedés-erdősödés) kockázata alacsony. A kezelési egység területe zombékos jellege és tözeges, a vegetációs időszak nagy részében vízborított vagy víztelített talaja miatt a természetes élőhelyek sérülésének kockázata nélkül nem kaszálható; fenntartása szempontjából a kaszálás egyébként sem szükséges. A kezelési egység területén annak jellege miatt a legeltetés is csak korlátozottan lehetséges; az élőhelyek fenntartása szempontjából a szarvasmarhával történő, viszonylag alacsony intenzitású legeltetés javasolható. A legeltetés fenntartása elengedhetetlen a záródó növényzet megnyitása, ezáltal 3150 élőhelykódú lápi hínárnövényzet fenntartása miatt. Ugyanakkor a lápi élőhelyek legeléstől kímélt, bolygatatlan részeinek fenntartása is szükséges az élőhelyi sokféleség megtartása érdekében. A területen a fászarú inváziós növények terjedésének megakadályozása célzott kezelést igényel.

KE-4 kezelési egység

A KE-4 kezelési egységet a tájidegen, intenzíven terjedő fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) által alkotott erdő alkotja. A kezelési javaslatok célja a szomszédos jelölő homokgyepi élőhelyek védelme az intenzíven terjedő tájidegen fás növényzettől.

(1) Meghatározása: Üzemtervezett akácos erdő.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S1 (akácültetvények)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): -
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó üzemtervezett erdőkben a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése a gyepekkel szomszédos erdőrészletben.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.
- A Nyírbátori erdészeti tervezési körzet erdőterve

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69).
- A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részleteként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (E11).
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12).
- Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállománytípussal (E56).
- Intenzíven terjedő idegenhonos faj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található, intenzíven terjedő tájidegen fajokból álló erdő spontán terjedés révén folyamatos veszélyt jelent a környező gyepterületekre. A kezelési javaslatok ennek a veszélynek a mérséklését, a folyamat visszafordítását szolgálják, a tervszerű erdőgazdálkodási feladatok korlátozása nélkül.

KE-5 kezelési egység

A KE-5 kezelési egységhez azok a tájidegen, intenzíven terjedő fajok (akác, amerikai kőris) által alkotott faállományok tartoznak, amelyek nem üzemtervezett erdő területére esnek. A kezelési javaslatok célja a környezetükben levő jelölő élőhelyek védelme az intenzíven terjedő tájidegen fás növényzettől

(1) Meghatározása:

Tájidegen, intenzíven terjedő fajok által alkotott, nem üzemtervezett erdő területére eső faállományok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S1 (akácültetvények), S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok, fasorok)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): -
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A természetvédelmi célkitűzések tekintetében a környező jelölő élőhelyekre terjedő inváziós fallományok visszaszorítása javasolható. Ahol a fasorok, delelő facsoportok megtartása indokolt, ott ezeket a fásszárú állományokat őshonos, de legalábbis spontán terjedésre nem hajlamos fa- és cserjeállományokra javasolt cserélni.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység élőhelyei gyepterületekbe ágazva találhatóak, ezért a gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység „ex lege” védett láp területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Élőhely-rekonstrukció. (GY118).

A tájidegen fás növényzet eltávolítását követően gyepként való kezelésre vonatkozó javaslatok:

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Tűzpászták létesítése nem megengedett. (GY15).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a kezelési egységhez tartozó inváziós terjedésre hajlamos fásszárú állományok felszámolása. A visszaszorításra kerülő faállományok helyén – az élőhelyi adottságoknak megfelelően - tisztító szárazúzással vagy kaszálással, valamint legeltetéssel szükséges elősegíteni a termőhelynek megfelelő gyeppel vagy vizes élőhely helyreállítását. Ahol a fasorok, delelő facsoportok megtartása bizonyos kiterjedésben indokolt, ott ezeket a fásszárú állományokat őshonos, de legalábbis spontán terjedésre nem hajlamos fa- és cserjeállományokra javasolt cserélni.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó területeken spontán terjedésre hajlamos idegenhonos fásszárúak uralkodnak, amelyek inváziójukkal veszélyeztetik a környező gyepterületeket, közösségi jelentőségű élőhelyeket. A kezelési javaslatok az inváziós fajok visszaszorítását célozzák.

KE-6 kezelési egység

A KE-6 kezelési egység területe nagyobb csatornát (Penészleki-I. csatorna) foglal magába, amelyekhez önálló gazdálkodási tevékenység nem kapcsolódik, ugyanakkor élőhelyi, ökológiai folyosó funkciója és a természetes élőhelyek vízgazdálkodására gyakorolt kulcsszerepe miatt természetvédelmi kezelési feladatok kapcsolódnak hozzá.

(1) Meghatározása: Mesterséges csatorna vegyes, időszakosan legeltetett mocsári növényzettel.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet álló- és folyóvizek partjánál)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): -
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A csatornák nyomvonalán és a parti sávokon a mindenkori vízjogi engedélynek megfelelő működést biztosító fenntartási munkák elvégzése során a hínárkaszállást, nádvagást javasolt előnyben részesíteni a kotrással szemben. Az esetlegesen szükséges kotrásos karbantartást az élővilágot legkevésbé zavaró, a szaporodási és telelési időszakokkal legkevésbé átfedő, augusztus 1. és október 15. közötti időszakban javasolt elvégezni. Előnyben részesítendő a félszelvényű kotrás, az érintetlenül hagyott oldalon legkorábban 2 éves visszatérési idővel. A parti sáv rendezését szolgáló munkálatok időzítésére a június 15. – február 15. közötti, a meder növénytelenítésére június 15. – február 15. közötti időszak javasolható. Haváriaesetek esetében a fentieket nem szükséges figyelembe venni. A csatornák medrének kotrásából származó iszap parton történő deponálása nem javasolható, azt a területről szükséges elszállítani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység „ex lege” védett láp területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01).
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó csatornákon javasolható vízvisszatartó műtárgy vagy műtárgyak létesítése, amelyek - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban fellépő belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy száraz időszakban a lápi élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzék a területről. A vízvisszatartás megvalósítása csak – a jelen fenntartási terv keretein túlmutató – előzetes tervezés alapján lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani a lápi-mocsári (részben jelölő) élőhelyek és a jelölő fajok (kiemelten a mocsári teknős) vízigényének biztosítását. A kezelési egységbe tartozó Penészleki-I. csatorna kulcsszerepet játszik a terület vízháztartásában. Emiatt szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a csatornán.

A kezelési egység területén található csatorna, fontos élőhely a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) számára, amit figyelembe szükséges venni a csatornák karbantartásakor. A csatornatöltésen megfelelő kezelés hiányában elszaporodhatnak az inváziós fásszárú és lágyszárú növények, amelyek inváziós gócként veszélyeztetik a környező gyepeket; illetve árnyékolásukkal megakadályozhatják a csatorna mocsári növényzetének megfelelő kifejlődését.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhely-rekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

Kisebb illegális homokbányák rekultivációja a KE-1 kezelési egység területén indokolt. Tereprendezést követően rendszeres gyomirtó kaszálás, esetleg a környező gyepeknek megfelelő fajkészletű (magyar csenkesz – *Festuca vaginata*, ezüstperje – *Corynephorus canescens*, veresnadrág csenkesz – *Festuca pseudovina*) gyeptelepítés javasolt.

Üzemtervezett erdők határán kívül eső, döntően intenzíven terjedő tájidegen fafajú fás állományok felszámolása a KE-3 és KE-5 kezelési egységek területén indokolt.

A tervezési területet érintő nagyobb csatornán (Penészleki-I. csatorna érintett szakasza) javasolható szabályozható vízvisszatartó műtárgy vagy műtárgyak létesítése, amelyek - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban olykor fellépő, természetvédelmi szempontból sem kedvező belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy száraz időszakban a lápi-mocsári élőhelyek, továbbá a mocsári teknős fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzék a területről. A vízvisszatartás megvalósítása ezeken a csatornákon csak - a jelen fenntartási terv keretein túlmutató - előzetes tervezés alapján lehetséges. A javasolt intézkedés a KE-6 kezelési egység területén valósítható meg.

Egyes kisebb, vízjogi üzemeltetési engedéllyel nem rendelkező árkok esetében - a lápterületekre gyakorolt kiszárító hatás csökkentését célzó - teljes elzárás, megszüntetés javasolható. Az intézkedés a KE-3 kezelési egység területén indokolt.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak.

A magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) állománya a területen viszonylag jelentős és kiterjedt. A faj érdekében a homoki gyepek legeltetési kezelése megfelelő, azonban a túllegettetést mindenképpen el szükséges kerülni. A legeltetés során leginkább előnyben részesítendő a szarvasmarha, másodsorban a juh és lófélék, míg a kecske csak csekély számban (juhnyájak részeként, legfeljebb 10%-os arányban) alkalmazható. Javasolt a homoki legelőkön 3-5 éves forgóban legeléstől kímélt kisebb (a terület legfeljebb 20%-át kitevő) foltokat kialakítani, azonban a terjedő tájidegen fás-cserjés növényzet visszaszorításáról itt is gondoskodni kell. Kiemelten fontos az illegális homokbányászat megelőzése az élőhelyen. A kisebb homokbányák helyén a homoki gyepp helyreállítása szükséges. A faj élőhelyeit a terjedő tájidegen fás növényzet megsemmisítéssel fenyegeti, ezért az inváziós fa- és cserjeállományok terjedése megfékezendő, helyükön a homoki gyepp helyreállítása szükséges. A javasolt intézkedések a KE-3 és KE-5 kezelési egység területét érintik.

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) esetében alapvető a vizes élőhelyek megfelelő vízellátásának fenntartása, és a természetes élőhelyek folytonosságának, összeköttetésének megléte. A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) esetében ezen túl a tojásrakásra alkalmas lazább homokos talajú élőhelyek fennmaradása biztosítja a faj megőrzését. A mocsári teknősnek jelenleg elsődlegesen a tartós vízborítású élőhelyek hiánya miatt nincs állandó szaporodó állománya a területen. A faj védelme érdekében mindenképpen szükséges a területet érintő nagyobb csatornán (Penészleki-I. csatorna érintett szakasza) szabályozható vízvisszatartó műtárgy vagy műtárgyak létesítése, amelyek - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban olykor fellépő, természetvédelmi szempontból sem kedvező belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy száraz időszakban a vizes élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzék a területről, és medertározás révén a mocsári teknős számára is biztosítja a megfelelő élőhelyi körülményeket.

Kiemelendő szempont a területen áthaladó csatorna fenntartási munkái során a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) védelmét is szolgáló kíméletes

eljárások alkalmazása: A mindenkori vízjogi engedélynek megfelelő működést biztosító fenntartási munkák elvégzése során a hínárkaszálást, nádvagást javasolt előnyben részesíteni a kotrással szemben. Az esetlegesen szükséges kotrásos karbantartást az élővilágot legkevésbé zavaró, a szaporodási és telelési időszakokkal legkevésbé átfedő, augusztus 1. és október 15. közötti időszakban javasolt elvégezni. Előnyben részesítendő a felszervényű kotrás, az érintetlenül hagyott oldalon legkorábban 2 éves visszatérési idővel. Az intézkedések a KE-6 kezelési egység területén javasolhatók.

A területen jelölő fajnak javasolható, jelentős állományú közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) populációja a rendelkezésre álló alkalmas élőhely viszonylag csekély kiterjedése miatt meglehetősen sérülékeny. A meglévő állomány érdekében ezért feltétlenül indokolt a rövid fűvű állapot fenntartását biztosító legeltetés folytatása, és a terjedő tájidegen fás-cserjés növényzet visszaszorítása. A javasolt intézkedések a KE-1 kezelési egység területét érintik.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Monitorozás:

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelytérképezés, illetve a jelölő fajok közül a magyar futrinkára (*Carabus hungaricus*) vonatkozó zoológiai felmérés 2013-ban készült el a teljes területre nézve. A vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) felmérése 2013 tavaszán és 2014 tavaszán történt meg. A közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) felmérése 2014-ben történt. A további kutatás és monitorozás tekintetében a fenti felmérések eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése, kiegészítve a jelölő fajnak javasolható közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) monitorozásával.

A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható 5 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt egyidejűleg a jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyek (6260* - pannon homoki gyepek, 7230 – mészkedvelő üde láp- és sásrétek, illetve a 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan. A 3150 (természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel) élőhely esetében – mivel stabil, önálló előfordulása nem jellemző – az élőhelytérképezéssel egyidejű jelenlét/hiány felmérése és az élőhelyi kiterjedés megadása célszerű.

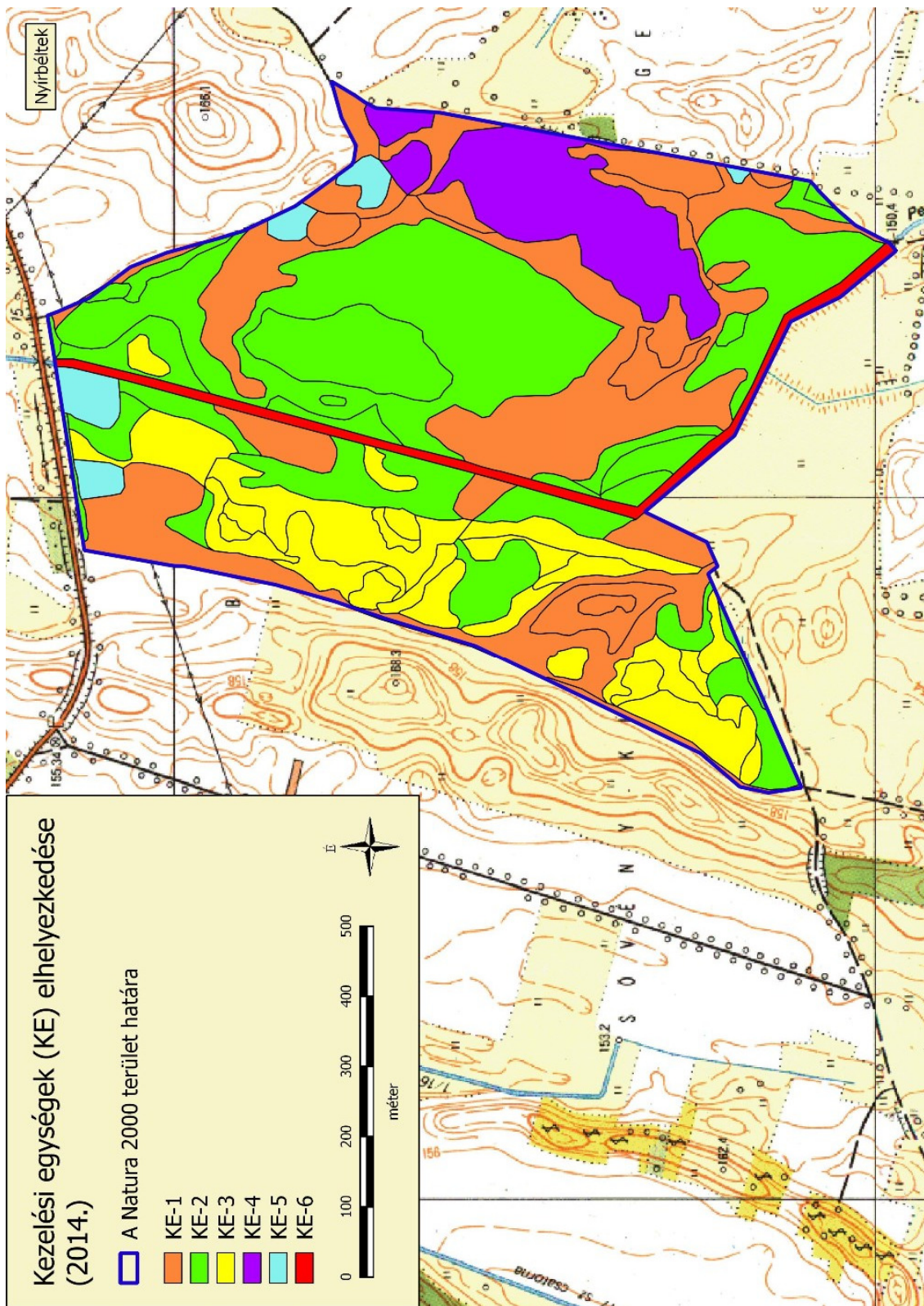
A területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok közül a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható. A magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) esetében a 10 évente, az élőhelytérképezéssel azonos években végzett monitorozás javasolható. A terület jelölő hulló- és kételtű állatfajainak monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható. Ha erre

kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 5 évente, az előhelytérképezéssel azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

Kutatás:

A tervezési területre vonatkozóan kutatási javaslat nem merül fel.

3.2.5. Mellékletek: A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Bika-rét (HUHN20814) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek az lápként oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület egyes részei az országos ökológiai hálózat magterület övezetének részei is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület legnagyobb része önkormányzati tulajdonban van, ezt bérlők használják, legelőként, kisebb részben kaszálóként, mindössze a 6,5 ha-os erdőrészlet található magánkézben. A tulajdonviszonyok az egységes elvek szerinti kezelés szempontjából kedvezőek.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket szükséges figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Bika-rét kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Nyírbéltek közigazgatási területét érintve a TDJKW-C-11 fizikai blokkban található. A fizikai blokk területnagyságának megközelítőleg 90 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékét évente miniszteri rendelet szabályozza. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit miniszteri rendelet szabályozza. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálós hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálós hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente. Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Az agrártámogatások és Natura 2000 kompenzációs támogatások igénybe vételére vonatkozó információk

Rendelkezésre álló információink alapján a terület 91,15%-án, (a gyepek 100%-án) tulajdonos és gazdálkodó Nyírbétek Nagyközség Önkormányzata a rendelkezésre álló agrártámogatásokat és a Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatását igénybe veszi. A fennmaradó területen erdő található, több résztulajdonossal.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt

fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Bika-rét fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Bika-rét Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 erdőterületeken egyes intenzíven terjedő tájidegen fajoknak az erdővel szomszédos gyepterületekre való terjedésének megakadályozását szolgáló eszközök.
- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálás takarmány tárolásának tilalma, és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Bika-rét Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (mocsarak, lápok) területén a cserjésedés, fásodás meghatározott (de az egyes területekre differenciált mértékű) visszaszorítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a legeléstől kímélt területrészek kialakítását ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a tájidegen fafajú fasorok, delelő fák, facsoportok őshonos fafajává alakítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 gye- és egyéb fátlan területeken az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb állományainak felszámolását szolgáló eszközök.
- Natura 2000 területeken illegális homokbányák felszámolását és rekultivációját szolgáló eszközök.

- A Natura 2000 területen található erdők szerkezetátalakítását ösztönző eszközök.
- Gépbeszerzés támogatása speciális kezelést igénylő, időszakosan vizes élőhelyek kaszálásához, szárazzásához Natura 2000 területen.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.07.31. Nyírbélték	Résztevők száma: 3
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.07.31. Nyírbélték	Résztevők száma: 6
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014. augusztus, Nyírbélték	Kifüggesztés darabszáma: 1
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14 -től folyamatosan	http://www.emisszio.hu/n2 + facebookon megosztva
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014. július és augusztus	Kiküldött levelek darabszáma: 64

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11. 2014.01.30. 2014.07.30.	10 sajtó-megjelenés

A társadalmi egyeztetés szöveges ismertetése:

- Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt Nyírbétek Nagyközség Önkormányzatával.
- A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
- A fenntartási terv véleményezhetőségéről sajtótájékoztató került megrendezésre, melynek eredményeképpen 10 sajtómegjelenés történt (térsvégi televízió, térsvégi rádió, országos hetilap, megyei napilap, internetes hírportálok).
- Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és amennyiben az elérhetőség rendelkezésre állt, kiegészítő jelleggel e-mailben is) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre. A címzettek köre:
 - Érintett önkormányzatok (1 levél)
 - Natura 2000 támogatást 2011-2014 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók, továbbá a HNPI-től földterületeket bérlő gazdálkodók (1 levél).
 - Azon földrészletek helyben élő magán tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (7 levél). (A területen tulajdonosként érintett önkormányzatok és a magyar állam vagyongazdálkodói külön levélben kerültek értesítésre.)
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
 - Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
 - Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
 - Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
 - Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság

- Bükki Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Költségvetési Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Fejlesztési, Tervezési és stratégiai Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala, Terület és Vidékfejlesztési Osztály
- Észak-Alföldi Regionális Tanács
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (2 levél)
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Hajdú-Bihar Megyei Horgászszervezetek Szövetsége
- Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége
- Erdészeti szakirányítók (19 levél)

- Agrárkamari tanácsadók (128 levél)
 - Falugazdász területi irodák (17 levél)
 - Vadásztársaságok (83 levél)
 - Vízgazdálkodási társulatok (19 levél)
 - Horgász egyesületek (106)
 - Halászati hasznosítók (8 levél)
 - NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.
- A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 6 fő vett részt.
 - A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv készült. A terepbejáráson 3 fő vett részt.
 - Az érintett önkormányzat (Nyírbétek) 2014 augusztusában kifüggesztette a fenntartási tervet.

A beérkezett véleményeket és észrevételeket összefoglaltuk és megküldtük a tervekészítőnek, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A legfontosabb beérkezett vélemények:

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> • e-mail értesítés • levél értesítés • önkormányzati kifüggesztés 	Igen (részleteket lásd a táblázat alatt)	levélben	igen	Véleményében a javaslatok gyakorlati megvalósításával kapcsolatos valós nehézségeket, a jelenlegi kezelési gyakorlatot, ezek ellentmondásait kifejtette. A terv megalapozó dokumentációjában hivatkoztunk ezekre, ugyanakkor a terv által megfogalmazott javaslatokon nem volt indokolt módosítani.
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> • e-mail értesítés • levél értesítés 	igen (részleteket lásd a táblázat)	fórumon és terepbejáráson	igen	Véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
	• önkormányzati kifüggesztés	alatt)	megjelentek, írásban javasoltak		(jelölő élőhelyek értelmezése, jelölő státusra javasolt faj és élőhely egyeztetése, kezelési javaslatok).

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai véleményezték a terv megalapozását szolgáló élőhelyterképet, javaslatokat tettek a közösségi jelentőségű élőhelyek értelmezésére vonatkozóan , illetve a jelölő státusra javasolható élőhely és faj tekintetében történt konzultáció. A jelölő és jelölő státusra javasolt élőhelyek, illetve fajok legfontosabb populációit tartalmazó kezelési egységek pontos kezelési javaslataiban (legeltetés módja, akácok visszaszorítása) egyeztetett javaslat került a terv végleges változatába.

A Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság írásos véleményében szereplő szempontokra - amelyek a tervben szereplő javaslatok gyakorlati megvalósításával kapcsolatos valós nehézségeket, a jelenlegi kezelési gyakorlatot, ezek ellentmondásait fejtették ki -a terv megalapozó dokumentációjában hivatkozunk.